
ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.722.8

В. М. Левківський, д.е.н., професор**СВІТОВИЙ РИНОК IPO: АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ**

Анотація. У статті аналізується сучасний стан світового ринку первинних публічних розміщень (IPO) як одного з найбільш ефективних способів залучення інвестицій. Розкрито регіональну та галузеву структуру світового ринку IPO. Виокремлено найбільші IPO-угоди за останні роки. З'ясовано основні тенденції функціонування ринку IPO.

Ключові слова: первинне публічне розміщення, світовий ринок IPO, фондова біржа.

В. М. Левковський, д.э.н., профессор**МИРОВОЙ РЫНОК IPO: АНАЛИЗ ТЕНДЕНЦИЙ**

Аннотация. В статье анализируется современное состояние мирового рынка первичных публичных размещений (IPO) как одного из наиболее эффективных способов привлечения инвестиций. Раскрыта региональная и отраслевая структура мирового рынка IPO. Выделены крупнейшие IPO-сделки за последние годы. Выяснены основные тенденции функционирования рынка IPO.

Ключевые слова: первичное публичное размещение, мировой рынок IPO, фондовая биржа.

V. M. Levkivskyi, doctor of economic sciences, professor**GLOBAL IPO MARKET: ANALYSIS OF TRENDS**

Abstract. The article studies current situation at global market of initial public offerings as one of the most efficient ways of attracting investment. Geographical and industry structure of global IPO market is disclosed. The biggest IPO deals in recent years are distinguished. The main trends of operation of IPO market are explicated.

Keywords: initial public offering, global IPO market, stock exchange.

Постановка проблеми. Однією з важливих характерних ознак сучасного світового господарства є глобалізація, яка являє собою зростаючу економічну взаємозалежність країн світу. В умовах глобалізації значно зросла роль фінансового сектору, наслідком якого стало створення глобального фінансового ринку.

Глобалізація ринків капіталу привела до значного зростання обсягів і кількості IPO-угод, роблячи залежними один від одного ринки капіталу різних країн. Причому IPO стає прерогативою не тільки розвинутих країн, як було раніше. В останні роки все більше зростає інтерес компаній до ринків країн, що розвиваються, а також і до перехідних економік [2, с. 88-89]. Приплив інвестиційних ресурсів через IPO призводить до підвищення рівня капіталізації компаній на ринках капіталу, посилення їхнього економічного зростання. Світовий досвід розвитку IPO показує, що наразі шляхом проведення IPO компанії залучили мільярдні суми інвестицій. Звичайно, це зумовлює науковий і практичний інтерес до функціонування ринку IPO.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зацікавленість до світового ринку IPO з боку зарубіжних та вітчизняних вчених з'являється вже з перших років його становлення. Серед науковців, які досліджували проблеми виходу компаній на IPO, варто виділити таких: Б. Блек, Д. Бредлі, Дж. Даннінг, Т. Лафран, З. Луцишин, Т. Майорова, Дж. Ріттер, О. Рогач, А. Філіпенко, С. Циганов, І. Школьник, С. Якубовський. Водночас наявність таких досліджень не відкидає потребу в подальшому висвітленні важливих тенденцій розвитку світового ринку IPO в сучасних умовах, можливості адаптації світового досвіду до вітчизняних умов.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Постановка завдання. Мета статті полягає у розкритті тенденцій розвитку світового ринку IPO та його перспектив.

Виклад основного матеріалу. В умовах жорсткої конкуренції зростання компаній неможливе без вдосконалення технологій, підвищення ефективності управління. Це потребує додаткового фінансування. А кількість коштів, яку необхідно виділити на ці інвестиційні проекти, як правило, недостатня. Одним із способів залучення зовнішніх інвестицій є первинне публічне розміщення акцій (IPO). IPO вважається сьогодні одним із найважливіших механізмів на ринку капіталу. Через IPO фінансується приблизно 15% усіх інвестицій в основний капітал на розвинутих ринках, а європейські показники досягають 10% [1, с. 52]. Ринок IPO як особливий сегмент фондового ринку являє собою «сукупність фінансових, організаційних та юридичних інституцій, які сприяють емітентам розмістити цінні папери широкому колу потенційних інвесторів» [3, с. 81].

Вперше акціонерні компанії запропонували свої акції на біржі приватним інвесторам, банкам та інвестиційним трастам ще на початку XVII століття в Англії і Голландії. Та справжній розвиток класичних IPO припав на середину XIX століття, коли почала створюватися в різних галузях велика кількість акціонерних компаній, що супроводжувалося емісією цінних паперів, яка досягла на той час 40 млрд франків.

Сучасна історія IPO розпочинається з 70-х років XX ст., особливо після лібералізації світового фінансового ринку, коли уряди багатьох розвинених країн зменшили своє втручання в операції на внутрішніх фінансових ринках. Дерегуляція ринків капіталу дала можливість власникам активів оперувати в глобальному фінансовому середовищі [4]. Глобалізація сприяла збільшенню обсягів та різноманітності трансграничних трансакцій товарів, послуг та міжнародних потоків капіталу [6, с. 6]. Що стосується глобалізації фінансового ринку, то слід зазначити, що важливу роль в цьому процесі відіграли транснаціональні корпорації. Нині масштабність операцій ТНК обумовлена їх кількісним зростанням. У світі налічується близько 80 тис. ТНК і приблизно 850 тис. їхніх іноземних філій. Глобальний характер інвестиційної діяльності ТНК передбачає активну діяльність по вдосконаленню форм організації міжнародного бізнесу, зокрема через первинне публічне розміщення акцій на міжнародних фондових ринках.

Зростання світового ринку IPO почалося у 2005 році, де обсяги залученого капіталу склали 180 млрд дол. США, а кількість угод досягла 1552 (рис. 1). Рівень активності міжнародного ринку IPO мав місце і в 2006 році. Але найбільшим досягненням ринку IPO був 2007 рік, коли було укладено 2014 угод і залучено капіталу на суму 295 млрд дол. США. Це був рекордний рік як за кількістю проведених первинних публічних розміщень, так і за обсягом залученого капіталу.

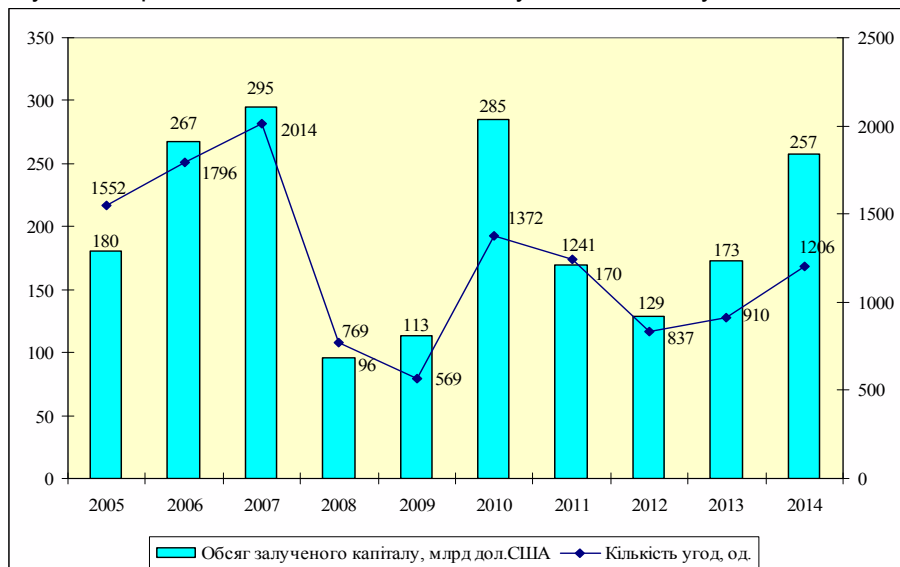

Рис. 1. Динаміка кількості угод та обсяги залученого капіталу на світовому ринку IPO за 2005-2014 рр.
Джерело: [7; 8; 9; 10].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Падіння ринку IPO у 2008-2009 рр. було викликано світовою фінансовою кризою. Вже у 2008 році кількість угод скоротилася до 769, а обсяг залученого капіталу знизився більше ніж утричі – до 96 млрд дол. США.

Відновлення активності на світовому ринку IPO почалося в кінці 2009 року, але суттєве зростання відбулося у 2010 році. Обсяги залученого капіталу майже наблизилися до передкризового показника – 285 млрд дол. США. Але за кількістю угод ринок IPO ще поступався 2007 р. [7]. Слід зазначити, що збільшення розмірів первинного розміщення акцій було зв'язано з виходом на ринок великих компаній, які встановили рекордні обсяги капіталу. Серед них варто виділити китайські компанії Agricultural Bank of China, яка здійснила мага-IPO, обсяг якої склав 22,1 млрд дол. США і AIA Group Ltd з обсягом у 20,5 млрд дол. США та американську компанію General Motors Co, IPO-угода якої складала 18,1 млрд дол. США [8].

Подальший розвиток світового ринку IPO характеризувався падінням через поширення боргової кризи в європейських країнах та зменшення кількості IPO-угод в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Вже в 2011 р. активність на глобальному ринку IPO помітно скоротилася. Обсяги залученого капіталу склали 170 млрд дол. США, що в 1,7 рази менше, ніж у 2010 році. Наступний рік був ще менш активним. Обсяг залучених коштів знизився більш ніж удвічі у порівнянні з 2010 роком і становив 129 млрд дол. США. Кількість угод на ринку IPO за цей період скоротилася в 1,6 рази [9]. Розвиток ринку IPO в цей період характеризувався впливом як зовнішніх чинників, таких як політичні, нормативні і макроекономічні умови, так і внутрішніх [5, с. 226]. У 2012 р. найбільшу IPO-угоду було проведено американською соціальною мережею Facebook вартістю 16,0 млрд дол. США [9].

Поступово рівень активності світового ринку IPO починає підвищуватися вже у першому кварталі 2013 року. Основними чинниками зростання виявилася сприятлива кон'юнктура ринків Північної Америки, здебільшого в США, а також позитивна динаміка лістингу європейських компаній. У 2013 році було проведено 910 операцій загальною вартістю 173 млрд дол. США. Більш успішним для світового ринку IPO був 2014 рік. Низька волатильність протягом року в поєднанні з високими темпами зростання доходів компаній і відсутність альтернативних інвестиційних можливостей сприяли зростанню прагнення до ризику щодо акціонерних капіталів. Угоди на ринку IPO мали позитивні наслідки: їхня середньорічна дохідність склала 17,1%, що на 12,3% перевищує біржові індекси [10]. Обсяг залученого капіталу досяг майже 257 млрд дол. США, а кількість угод становила 1206. Незважаючи на те, що в 2014 році було укладено максимальну кількість угод і залучено великі обсяги капіталу, в загальному підсумку цей рік не став рекордним. Показники 2010 року не були перевершені.

Найбільшим досягненням у 2014 р. була IPO-угода китайської компанії Alibaba Group Holding Ltd. Обсяги залученого капіталу становили 25 млрд дол. США і виявилися найбільшими за всю історію ринку первинних публічних розміщень, змістивши нинішнього рекордсмена – Сільськогосподарський банк Китаю з IPO-угодою 22,1 млрд дол. США. Інші великі IPO-угоди здійснили компанія з Саудівської Аравії National Commercial Bank, якій вдалося залучити 6 млрд дол. США інвестицій та австралійська компанія Medibank Private Ltd з обсягом капіталу в 4,9 млрд дол. США.

Слід зазначити, що ключову роль на світовому ринку IPO у 2014 році відігравали професійні інвестори. Так, ними було укладено 328 IPO-угод, тобто приблизно 27% від їхньої загальної кількості і вартістю 124,4 млрд дол. США, що становить майже половину загальної вартості IPO-угод [10].

Регіональний аналіз світового ринку IPO свідчить про лідерство країн Азії (табл.1). Вони залишаються такими за кількістю проведених IPO-угод протягом останніх п'яти років.

У 2014 р. в Азійсько-Тихоокеанському регіоні було здійснено 546 IPO-угод на суму майже 82 млрд дол. США інвестицій. У порівнянні з 2012 та 2013 роками ці показники зросли на 26% та 46% і 65% та 95% відповідно. Таке зростання відбулося завдяки поживленню ринку IPO Японії, рекордного рівня активності на ринках Австралії та Нової Зеландії, а також постійному виходу на ринок з метою залучення коштів компаній з Китаю.

Найкращі результати щодо кількості та обсягів IPO в Азійсько-Тихоокеанському регіоні мала Гонконгська фондова біржа. Емітенти, насамперед, представники промислового, технологічного сектору, секторів споживчих товарів і послуг, а також нерухомості здійснили на цьому майданчику 87 IPO-угод на суму 30 млрд дол. США [10].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Таблиця 1

Динаміка розвитку світового ринку IPO за регіонами у 2010-2014 рр.

Регіони	2010		2011		2012		2013		2014	
	Кількість угод	Обсяг залучених коштів, млрд дол. США	Кількість угод	Обсяг залучених коштів, млрд дол. США	Кількість угод	Обсяг залучених коштів, млрд дол. США	Кількість угод	Обсяг залучених коштів, млрд дол. США	Кількість угод	Обсяг залучених коштів, млрд дол. США
Азійсько-Тихоокеанський регіон	781	184	634	86	433	56	331	42	546	82
Регіон ЕМЕІА (Європа, Близький Схід, Індія, Африка)	279	41	306	35	175	16	151	29	353	75
Північна Америка	190	44	172	38	163	43	199	50	288	95

Джерело: [7; 8; 9; 10].

Другу позицію за кількістю угод, здійснених на ринку IPO, займають країни регіону ЕМЕІА (Європа, Близький Схід, Індія, Африка). У 2014 р. у цьому регіоні було укладено 353 IPO-угоди і залучено майже 75 млрд дол. США інвестицій. У порівнянні з попередніми роками (2012-2013) кількість угод та обсяги інвестицій зросли на 102% та 369% і 134% та 159% відповідно. Лідерами за кількістю IPO-угод та обсягом залучених коштів у регіоні стали Лондонська фондова біржа, на якій було укладено 40 IPO-угод і залучено коштів на суму 19,4 млрд дол. США та фондовий майданчик Euronext з 26 IPO-угодами та сумою інвестицій 12,4 млрд дол. США [10].

Третю позицію за кількістю угод та першу за обсягами залученого капіталу займає регіон Північна Америка. На фондових біржах цього регіону у 2014 році було здійснено 288 IPO-угод на загальну суму 95 млрд дол. США. У порівнянні з попередніми роками (2012-2013) кількість угод зросла на 77% і 121%, а обсяг залучених коштів – на 45% і 90% відповідно. Найбільшу кількість IPO-угод було укладено на фондовій біржі NASDAQ – 172 або 14% від загальної кількості світових угод. При цьому Нью-Йоркська фондова біржа стала лідером за обсягом залучених коштів – 73,4 млрд дол. США, або 29% від загального обсягу світових IPO-угод.

Аналізуючи тенденції розвитку ринку IPO, варто вказати на роль та місце фондових бірж на світовому ринку IPO (рис. 2).

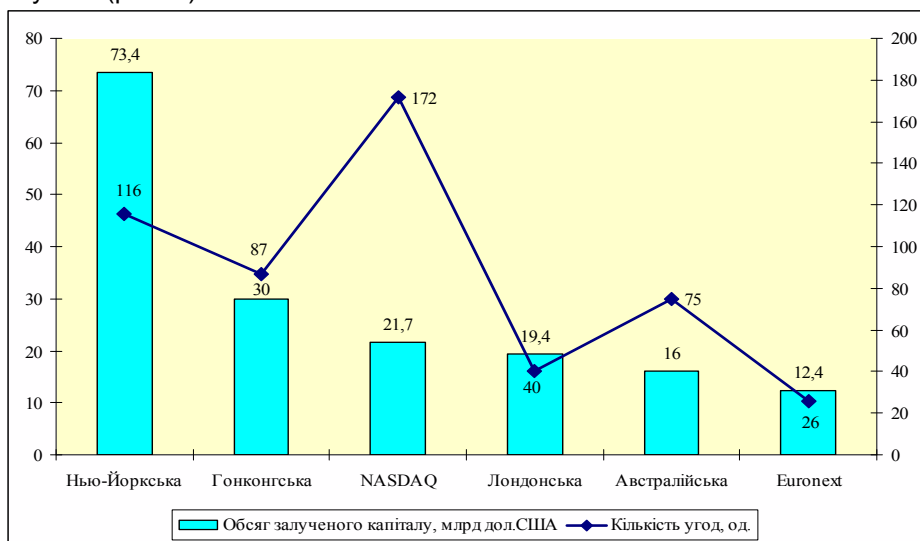

Рис. 2. Топ-6 фондових бірж світу за кількістю та вартістю здійснення IPO у 2014 році

Джерело: [10].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

З 2012 року по теперішній час першість по залученню коштів посідає американський майданчик – Нью-Йоркська біржа. Біржові платформи Великого Китаю (Гонконгська, Шанхайська та Шенчженська біржі), втративши перше місце у 2011 році наразі займають другу сходинку у рейтингу. Третю позицію впевнено посідає біржа NASDAQ.

Аналіз найбільших IPO-угод останніх років (табл. 2) підтверджує той факт, що лідерами на світовому ринку IPO залишаються США і Китай. Вони є основним глобальними IPO-центрами.

Таблиця 2

Найбільші IPO-угоди у 2010-2014 роках

Місце	Компанія	Біржа	Країна	Обсяг угоди, млрд дол. США
2010				
1	Agricultural Bank of China	Гонконг	Китай	22,1
2	AIA Group Ltd	Гонконг	Китай	20,5
3	General Motors Co	Нью-Йорк	США	18,1
2011				
1	Glencore International plc.	Лондон	Швейцарія	10,0
2	Hutchison Port Holdings	Сінгапур	Гонконг	5,5
3	Bankia	Мадрид	Іспанія	4,4
2012				
1	Facebook	NASDAQ	США	16,0
2	Japan Airlines Co Ltd.	Токіо	Японія	8,5
3	Eruo Financiero Santander Mexico SAB de CV	Нью-Йорк	Мексика	4,1
2013				
1	BB Seguridade Participacoes SA	Сан-Паулу	Бразилія	5,7
2	Suntory Beverage & Food Ltd.	Токіо	Японія	3,9
3	Royal Mail plc.	Лондон	Великобританія	3,2
2014				
1	Alibaba Group Holding Ltd.	Нью-Йорк	Китай	25,0
2	National Commercial Bank	Ер-Ріяд	Саудівська Аравія	6,0
3	Medibank Private Ltd.	Сідней	Австралія	4,9

Джерело: [7; 8; 9; 10].

Галузева структура світового ринку IPO відображає інвестиційне середовище економіки: найбільш активні компанії і галузі розвиваються випереджальними темпами у порівнянні з іншими (табл. 3).

Таблиця 3

Галузевий аналіз світового ринку IPO у 2012-2014 рр.

Галузь	2012		Галузь	2013		Галузь	2014	
	Обсяг залучених коштів, млрд дол. США	% від загальної суми залучених коштів		Обсяг залучених коштів, млрд дол. США	% від загальної суми залучених коштів		Обсяг залучених коштів, млрд дол. США	% від загальної суми залучених коштів
ІТ-сектор	23,5	18	Нерухомість	23,3	17	Технології	50,2	19,6
Фінанси	19,4	15	Енергетика	20,7	15	Фінанси	39,9	15,6
Промисловість	19,0	15	Фінанси	20,4	15	Енергетика	30,2	11,8
Енергетика	13,1	10	Промисловість	14,9	11	Нерухомість	30,1	11,7
Нерухомість	12,4	10	Охорона здоров'я	11,5	8	Охорона здоров'я	21,7	8,5
Всього	129	100		136	100		256,5	100

Джерело: [9; 10].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Протягом досліджуваного періоду галузева структура IPO була відносно стабільною за кількістю угод, а за обсягами залученого капіталу значно відрізнялася. У 2014 р. найбільшу кількість угод було здійснено компаніями сектору охорони здоров'я. Тут було укладено 193 IPO або 16% від загальної кількості угод. Друге місце належить галузі високих технологій зі 167 IPO-угодами або 14% від загальної кількості. Третє місце посідає промисловий сектор з 142 IPO або 12%. Лідерами за обсягом залучених коштів були компанії сектору високих технологій, фінансового і енергетичного секторів. Так, у сектор високих технологій у 2014 році було залучено коштів на суму 50,2 млрд дол. США, фінанси – 39,9 млрд дол. США, енергетику – 30,2 млрд дол. США.

Галузевий аналіз продемонстрував хвилю масштабних IPO у фінансовому секторі (15,3% суцільного обсягу залучених коштів за 2012-2014 роки). Наступне місце у рейтингу посідають ІТ-компанії (14,1%) та нерухомість (12,6%). Високу активність на ринку IPO проявляли також компанії сектору енергетики (12,3%).

Висновки. Отже, світовий ринок IPO за всю історію свого функціонування переживав як злет, так і падіння. Розвиваючись під впливом фінансової глобалізації, яка посилюється нині інвестиційною діяльністю транснаціональних корпорацій, ринок IPO набуває все більших масштабів.

Основні тенденції розвитку світового ринку IPO можна звести до наступних:

- розвиток ринку IPO залежить від стану світової економіки. Світова рецесія, боргова криза в європейських країнах завдають значних втрат ринку IPO;
- визначальним чинником впливу на світовий ринок IPO є активізація діяльності регіональних лідерів (США, Китай, Європа);
- основними гравцями на фондових біржах залишаються США і Китай. Вихід їхніх компаній на ринок IPO супроводжується великою кількістю угод і обсягом інвестицій;
- на ринок первинного публічного розміщення, як правило, виходять з високою часткою компанії фінансового сектору.

Література

1. Грабовська Є. В. Досвід виходу українських компаній на ринок IPO / Є. В. Грабовська // Магістеріум. Випуск 56. Економічні студії. – 2004. – С. 51-55.
2. Діба О. Тенденції та еволюція IPO в умовах глобалізації / О. Діба // Ринок цінних паперів України. – 2013. – №3-4. – С. 87-92.
3. Майорова Т. В. IPO як форма залучення інвестиційного капіталу / Т. В. Майорова // Фінанси України. – 2010. – №6. – С. 80-88.
4. Міжнародні фінанси: підручник / [О. І. Рогач, А. С. Філіпенко, Т. С. Шемет та ін.]; за ред. О. І. Рогача. – К. : Либідь, 2003. – 784 с.
5. Рогач О. І. Світовий та регіональні ринки IPO: сучасний стан і перспективи розвитку / О. І. Рогач, Т. В. Кутовий // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2013. – Т.18. – Вип. 2. – С. 225-232.
6. Школьник І. О. Фінансовий ринок України в контексті розвитку світової фінансової системи: монографія / І. О. Школьник. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 98 с.
7. Global IPO Center of Excellence Database [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ey.com/GL/en/Services/Strategic-Growth-Markets/ipocenter/#exhibits/ipo-lobby2>
8. Global IPO Trends Report 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ey.com/GL/en/Services/Strategic-Growth-Markets/Global-IPO-trends-2011>
9. EY Global IPO Trends, Q4 2013 – Ernst & Young [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_-_Global_IPO_Trends_Q4_2013/\\$FILE/EY-Global-IPO-Trends-Q4-2013.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_-_Global_IPO_Trends_Q4_2013/$FILE/EY-Global-IPO-Trends-Q4-2013.pdf)
10. EY Global IPO Trends, Q4 2014 – Ernst & Young [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gcase.files.wordpress.com/2014/07/ey-pdf-global-ipo-trends-2014-q2.pdf>

References

1. Hrabovska, Ye. V. (2004). Dosvid vykhodu ukrainskykh kompanii na rynek IPO [The experience of the Ukrainian companies in IPO market]. *Magisterium*. Vypusk 56. [Magisterium. Issue 56]. *Ekonomichni studii - Economic studies*, 51-55 [in Ukrainian].
2. Dyba, O. (2013). Tendentsii ta evoliutsiia IRO v umovakh hlobalizatsii [Trends and Evolution of IPOs in the context of globalization]. *Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy - National Securities and Stock Market Commission*, 3-4, 87-92 [in Ukrainian].
3. Maiorova, T. V. (2010). IPO yak forma zaluchennia investytsiinoho kapitalu [IPO as a form of attracting investment capital]. *Finansy Ukrainy - Finance Ukraine* 6, 80-88 [in Ukrainian].
4. Rohach, O. I., (Ed.), Filipenko, A. S., & Shemet, T. S (2003). *Mizhnarodni finansy: pidruchnyk [International finance: a textbook]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

5. Rohach O. I., & Kutovyi, T. V. (2013). Svitovyi ta rehionalni rynky IRO: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku [World and regional IPO markets: current state and prospects of development]. *Visnyk ONU imeni I. I. Mechnykova - Bulletin of the Odessa I.I.Mechnikov National University*, Vol. 18, 2, 225-232 [in Ukrainian].
6. Shkolnyk, I. O. (2007). *Finansovyi rynek Ukrainy v konteksti rozvytku svitovoi finansovoi systemy: monohrafiia [The financial market of Ukraine in the context of development of the global financial system: a monograph]*. Sumy: UABS NBU [in Ukrainian].
7. Global IPO Center of Excellence Database (n.d.). *www.ey.com* Retrieved from <http://www.ey.com/GL/en/Services/Strategic-Growth-Markets/ipocenter/#exhibits/ipo-lobby2>
8. Global IPO Trends Report 2011 (2011). *www.ey.com* Retrieved from <http://www.ey.com/GL/en/Services/Strategic-Growth-Markets/Global-IPO-trends-2011>
9. EY Global IPO Trends, Q4 2013 – Ernst & Young (2013). *www.ey.com* Retrieved from [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_-_Global_IPO_Trends_Q4_2013/\\$FILE/EY-Global-IPO-Trends-Q4-2013.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_-_Global_IPO_Trends_Q4_2013/$FILE/EY-Global-IPO-Trends-Q4-2013.pdf)
10. EY Global IPO Trends, Q4 2014 – Ernst & Young (2014). <https://gcase.files.wordpress.com/2014/07/ey-pdf-global-ipo-trends-2014-q2.pdf>

Надійшла 18.11.2014